

י. אורן: איזמרלדה

עוזרו הראשי של אהרן תורן פרץ לחדרו כרוח סערה.
"אתה הולך?" שאל בקוצר־נשימה.

"כן".

"לאן?"

"להלוויה!"

"של מי?"

"של בעלה של איזמרלדה".

כל־אימת שביטאו לפניו את שמה של איזמרלדה היה תורן פורץ בצחוק, ובצדק: מוזר ומגוחך היה הדבר שבת־יהודים ממזרח־אירופה קרויה בשמה של צועניה ר־מנטית פרי־רוחו של ויקטור הוגו. במידה שזכר אהרן תורן את פניה של איזמרלדה גרבינסקי נדמה היה לו שאמנם יש קורטוב של דמיון בינה לבין צועניה. היא היתה שחרחרת, פניה שחומים ועיניה קנומות־כהות, סופגניות, דומות לעיני תינוקת, שלעמים עליצות ועצבות משמשות בהן בערבוביה.

איזמרלדה גרבינסקי עבדה במחלקת התיכנון. בקיאה היתה בלשונות ותפקידה היה לערוך השוואות בין שיטות התחיקה השונות בענייני התצעודת בארצות אירופה. דרגתה היתה גבוהה למדי, הממונים עליה היו מרוצים מעבודתה, והיא לא התלוננה עליהם. מבחינה מינהלית לא עוררה אפוא בעיות ומתוך כך לא הדריכה את מנוחתו של תורן. היה פוגש אותה פעם או פעמיים בחודש וזוכר את מראיה אך במעורפל. לא כן שמה הפרטי: איזמרלדה. שם זה נשתל בזכרונו והפה בו שרשים. אפילו באותן פגישות־אקראי בפרוזודורי המשרד או ברחוב יותר משנצטיירו פניה לנגד עיני־הבשר שלו נזדקר שמה לעיני רוחו. לפיכך מזדרזו היה לברכה לשלום בקול גדול:

"שלום, איזמרלדה!"

כן, איזמרלדה ולא גברת גרבינסקי. ותוך כדי הגיית השם היה מאריך בהברותיו, מעלה חיוך על שפתיו, ונהנה הנאה מרובה על שבעיצומו של יום מוציא הוא שם זה מפיו ללא כל זיקה ובלוי קשר אל הגיבן מנוטרדם. הפעם כבש את חיוכו.

"מת בעלה של איזמרלדה?"

"כן".

"מת?"

"אתמול".

"מה היה לו?"

"מה־זאת־אומרת 'מה היה לו! אינך יודעת?"
"לא."

"הוא היה משותק".

ביקש אהרן לומר: "וכי גם זאת חייב אני לדעת?", אך לא אמר, שהרי מנהל ראוי־
לשמו חייב להכיר את חיהם של עובדי משרדו. אהרן לא ידע על בעלה של איז־
מרלדה דבר וחצי דבר.

"ממתי?"

"מה ממתי?"

"ממתי היה משותק?"

"שלש־עשרה שנה", השיב עוזרו של תורן בנעימה של תרעומת גלויה.
שנים רבות עבדה איזמרלדה גרבינסקי במשרד. עוד קודם שיתמנה תורן מנהלו.
הואיל ולא עוררה בעיות מיוחדות, לא הגיע תורן, כנראה, לידי עיון בתיקה האישי.
אף־על־פי־כן זע משהו בזכרונו. אכן, תיקה האישי לא הגיע אליו, אבל... משהו
מעורפל... תיק אחר... תיק תצעות... איזמרלדה... איזמרלדה גרבינסקי... גרבינסקי.
"מה היה שמו?" שאל את עוזרו.

עוזרו נתן בו מבט של תדהמה מהולה בבוז. לא אחת ולא שתיים זיכה את תורן
במבט מעין זה, אלא שהפעם נדמה היה שאפילו קורטוב של משטמה התנצנץ בו.
"שמו היה גרבינסקי".

"אני יודע ששמו היה גרבינסקי", השיב תורן ברוגזה. "אינך צריך לומר לי".
"שאלת: מה שמו?"

"שמו הפרטי".

"נדמה לי", התהרהר העוזר, "נדמה לי... אברהם".

"אברהם גרבינסקי", מילמל תורן במהרה. "משהו מוכר... משותק... שלש־עשרה
שנה... אברהם גרבינסקי". שוב ניקר דבר־מה במוחו ולא העלה מאומה מתוך
הערפל.

"מתי ההלוויה?"

"בארבע־וחצי".

"אני אבוא".

ב

ארבע־וחצי היתה שעה שלא מן הנוחות. באותם ימים היה תורן שקוע ראשו־ורובו
בעבודת־המחקר על משה לאור תורת־המינהל המודרנית, ולאחר הנסיון עם זכריה
מלאכי—שנתקבל לעבודה אך־ורק משום שדעתו של תורן לא היתה פנויה לנייני
משום שנתון היה כל־כולו בשרטוט קוויה של מכונת־הצלילים הייעודית־הפיקר
חית—לאחר נסיון זה גמר אהרן אומר בלבו שמכאן ולהבא לא יערבב מין בשאינו
מינו. שעות־העבודה תהיינה קודש למשרד ושעות־הפנאי קודש למשה המנהל.

העבודה הסתיימה בשעה שלש. החליט תורן לשהות עד לשעה ארבע־וחצי באחת המסעדות שבקירבת־מקום, וכדי שלא יבטל מזמנו יעיין בחומר הביבליוגרפי שנדרש לו למחקרו. אותם ימים קורא היה בספרו של התיאולוג השווייצרי אייכרודט על דת ישראל. ספר זה נתחלק לשלושה חלקים: האל והעולם, האל והעם, האל והאדם. תורן נמצא בעיצומו של העיון ב"אל ואדם". מתוך חשש שמא יפגע בהחלטתו בדבר התחום שבין שעות־העבודה לשעות־הלימוד, לא היה מביא למשרד שום חומר השייך למחקרו.

קרא תורן את השליח, מסר לו את מפתחות הדירה שעדיין התגורר בה יחד עם אלעזר גפן, תיאר לפניו במדויק את המקום בו מונח ספרו של אייכרודט ("במגירה הימנית של השולחן, בפנינתה השמאלית"), וביקשו שיבאיהו אליו עד לשעה שלוש. בינתיים הובאה אליו ערימה של תיקי מתים. נטל אחד מהם והחל לעיין בו. מס... 6974/ב/681. השם: אברהם גרבינסקי.

שוב אברהם גרבינסקי, ריבון־העולמים! הרי זה אותו אברהם גרבינסקי, ששלש־עשרה שנים רצופות לא צעד אפילו צעד אחד ומתוך כך השתרבב תיקו אל תוך תיקי המתים עוד לפני שיתקבל זכריה מלאכי לעבודה. שוב טעות? לא, הפעם היתה בתיק תעודת־מוות חתומה בידי רופא כדת־וכדין. סוף־סוף נפטר אברהם גרבינסקי.

אברהם גרבינסקי... עמד תורן להטביע את חתימתו על־גבי עטיפתו של התיק במ־קום שנועד לכך, ולפתע קפץ ממקומו. אברהם גרבינסקי... הרי זה ברור... אברהם גרבינסקי, שבטופס־הצעדה שלו מופיע מספר אפס ללא שינוי זה שלש־עשרה שנה... אברהם גרבינסקי, שתעודת־המוות שלו נושאת את התאריך של היום, אב־רהם גרבינסקי, זה... אכן, אין כל ספק, הוא־הוא בעלה של איזמרלדה גרבינסקי ממחלקת־התיכנון, העובדת באגף־התצעודת זה כשלש־עשרה שנה. זו איזמרלדה שמעולם לא עוררה בעיות ולא לחמה על דרגתה, לא הסתכסה עם הממונים עליה ועם חבריה לעבודה, ומשום כך כמעט לא היתה קיימת לגבי אהרן תורן, מנהלו האדמיניסטרטיבי של האגף, ואך במעורפל זכורים היו לו פניה השחומים ועיניה הספגניות, עיני תינוקת שעליצות ועצבות משמשות בהן בערבוביה.

שומה עליו ללכת להלוויה ויהי־מה ויפה עשה ששלח להביא את "האל והאדם". "האל והאדם" הובא אליו לאחר שעה קלה. עד שעה שלש שמור היה במגירתו, ולאחר שעה שלש ירד לאחת המסעדות, סעד פת־צהריים וקינח סעודתו בקפה תור־כי. תוך כדי לגימת קפה ועישון סיגריה עיין ב"אל ואדם" ועשה רשימות וסיכומים לצורך מחקרו על משה כמנהיג על־פי תורת־המינהל המודרנית.

בשעה ארבע־וחצי הלך להלוויה. כשלושים איש ואשה הצטופפו מאחרי המכונית של "חברה קדישא". אחת מהן היתה איזמרלדה. ראשה הרכון היה עטוף במטפחת. אהרן תורן לא ראה את פניה. נשבה רוח־חורף ירושלמית ועירבלה טיפות־גשם מגושמות ומבולבלות.

מישהו הציע לו להסיעו במכוניתו עד בית־הקברות. לאחר זמן ניסה תורן לזכור

מי היה האיש ולא יכול, שכן מוחו טרוד היה בענייני אלוהים ואדם ולא התפנה לתת דעתו על המתרחש סביבו. מכל־מקום, נענה לאותו איש וישב במכוניתו—מחסה מגשם ורוח.

בבית־הקברות שככה הרוח, אך הגשם גבר. עבדקן בגיל־העמידה זימר תפילות בקול לאה. אהרן עצם את עיניו.

“אל ואדם”—כלום יש לשאלה זו מקום בעבודת־מחקר על משה המנהיג מנקודת־מבטה של תורת־המינהל המודרנית?

הרגיש תורן שגוש הנאספים זו ממקומו. פקח את עיניו וזו גם הוא עמהם. אז נתחוו לו כי רק כמחצית המלווים הגיעו אל בית־הקברות. לא היו במחיצתו אלא כתריסר אנשים.

לאחר שפסע כמה פסיעות ראה כי העבדקן שזימר את התפילות קרב אל איזמרלדה והורה לה לשבת על אבן. איזמרלדה זקפה ראשה ונתנה בו מבט של תמיהה. העבדקן ניענע עצבנית בידיו. איזמרלדה ישבה על אבן.

אבן גדולה היתה זו, רחבה וחלקה. אותו רגע דווקא נפלה על אהרן עייפות נוראה. ברכיו פקו ורגליו כשלו. במאמץ רב ובצעדים כבדים פסע אל האבן, שעליה ישבה איזמרלדה, וישב על־ידה.

ריגוש חלף בקהל הנאספים. העבדקן שאל: “אתה אָבל?”

לא הבין תורן את שאלתו והביט בו בתמיהה. “אתה קרוב־משפחה?”

תורן לא היה סיפק בידו לענות על השאלה. איזמרלדה הניחה ראשה על כתפו, חיבקתו בזרועותיה ופרצה בבכי. גברה עייפותו והביאתו לידי עלפון־חושים כמעט. קפא בישיבתו ולא הניד אבר, ידיו נתונות היו בכיסי מעיל־הגשם. בפס הצר של חלקת הצוואר, שבין הצעיף לסנטר, חש במגע לחיה של איזמרלדה. הלחי היתה רטובה מדמעות ומגשם. אז נדמה לו לאהרן תורן שגם הזמן קפא.

ואכן, קפא הזמן עד שבא עוזרו של תורן והמיסו. בעדינות הסיר את זרועותיה של איזמרלדה מכתפיו, הרימה מעל האבן, שילב זרועו בזרועה והוליכה ממנו והלאה. הלכה איזמרלדה כמי שפפאה שד.

ג

תורן עמד בתור ליד האוטובוס. היה יום־שרב והשמש קפחה על ראשו. בעצם, לא על ראשו כי אם על המער העגלגל שנתהווה בשער ראשו. נגע תורן באותו עיגול ופסק ללא רחמנות: קרחת.

בנעוריו נתכנה לא אחת בשם שמשון. הואיל ומימיו לא הצטיין בכוח גופני, בא לו כינויו זה לא בשל גבורתו ועוצם־ידו כי אם בשל תלתליו הסבוכים. תהליך ההתקרחת תהליך אטי הוא אך גילוי בא כחתף, בבת־אחת. בעמדו בשמש, שבחרה בעיגול קרחתו לעשותו מוקד לקרניה, מהרהר היה בימי־

נעוריו ובבלוריתו מן הימים ההם, בלוריתו של שמשון שנידלדלה לא בשל דלילה כי אם בשל גילו. מה שלא תעשה דלילה יעשה הזמן.

מדוע אין השם דלילה נפוץ בין בנות הארץ. הן כה רבו שמות התנ"ך מענת ועד תמנה ומתמר ועד חמוטל, ודלילה אין.

עברה איזמרלדה ונתנה לו שלום. החזיר לה שלום והוסיף להרהר. הנה, למשל, יש בארץ איזמרלדה ודלילה אין.

נעץ מבטו בגבה של איזמרלדה. גבה היה כפוף וראשה מורכן. ידה האחת החזיקה בתיק והשנייה השתלשלה ככלי אין כחפץ בו. כל לבושה שחורים: השמלה, הגרביים, ואפילו המטפחת שבראשה. בשל השחור דומה היתה לנזירה. איזמרלדה.

יצא מן התור, פסע לעברה והשיגה.

"לאן, איזמרלדה?"

"למסעדה."

"אוכל לסעוד יחד אתך?"

העליצות שבעיניה ניצחה רגע את העצבות שבהן. היא נדה בראשה לאות הסכמה. הם ישבו ליד שולחן נמוך במסעדה של שירות-עצמי. תורן הביא בקבוק בירה ומזגה בשתי כוסות. הוא שאל:

"מדוע נישקת אותי?"

איזמרלדה קימטה את מצחה.

"מתי?"

"ביום הלוויתו של בעלך."

"לא נישקתי אותך, מר תורן", אמרה בכובד-ראש, עם שהעצבות חוזרת וכובשת את עיניה.

"נישקת", פסק תורן החלטית.

אותה שעה היה לבו של אהרן סמוך ובטוח כי זוכר הוא בבירור שאיזמרלדה העני-קה לו נשיקה. רק לאחר זמן רב, כשכבר הלכה איזמרלדה לעולמה, שיהזור מה שאירע באמת בבית-הקברות ביום ההלוויה ונסתבר לו שאיזמרלדה רק השעינה את ראשה על כתפו ולא עוד. דבר זה אישרו לו כל אלה שהיו באותו מעמד, וב-יחוד עוזרו. על-כל-פנים, כשקבע מה שקבע בפניה של איזמרלדה לא היה לו שמץ חשש שמה מוציא הוא דבר-שקר מפיו.

"ואם זכור לי הדבר", המשיך, "הרי יש להניח כי לאור המסיבות של השעה העצובה ההיא מן הראוי לסמוך על זכרוני יותר מאשר על זכרוניך."

התברר כי פניה של איזמרלדה היו מנומשים. אהרן עקב אחר הסומק שפשט בין נמש למש. היא השפילה עיניה ולא ענתה דבר. שעה ארוכה שתקה. כל אותה שעה דיבר תורן.

הסיח לה על זו שהיתה אשתו כך-זכך שנים, וכך-זכך שנים שוב אינה אשתו, לפי שהלכו שניהם למשרד-הרבנות והופיעו לפני ועדה ואמרו מה שאמרו, ולאחר-מכן

חזרו הביתה ושבועיים ימים לא החליפו הגה ביניהם. ומשחלפו השבועיים שב אהרן תורן והלך לרבנות ובילה שם כדרכו שעות בקריאת סיפור-בלשים של אגתה כריסטי עם שבראשו נתונה מין סירת-קרטון שזוכה בה ברבנות כל מי שבא לשם בלי כיסוי-ראש. וכל אותה שעה שהיה תורן שקוע באגתה כריסטי ישב על-ידו יהודי, שזקנו יורד על-פני מידותיו, וכתב על-גבי קלף דברים שלא ידע תורן את פשרם. לאחר-מכן באה אשתו, מתוחה ונרגשת. שוב עמדו השניים לפני אותה ועדה ורב ספרדי שם בפיו של תורן מלים, שהיו מגוחכות בעיניו, וציוה על אשתו להצמיד את כפות ידיה זו אל זו. או נתן תורן בידיה את ספר-הפרייתו.

ועוד סיפר אהרן תורן לאיזמרלדה גרבינסקי כי אף-על-פי שלא חויב במונחת מוסר הוא לזו שהיתה אשתו כמעט את כל משפרתו והוא עצמו מתפרנס מעבודות נוספות, כגון תרגומים וכתבי-יכר' עד שתתבגר בתו, הגרה עם אמה, ותעמוד ברשות עצמה.

הם גמרו לאכול.

"רוצה קפה?"

"לא, תודה."

"אני אשתה אספרסו".

"אני אחכה".

תורן שתה אספרסו. ואז נתחלפו התפקידים. תורן שתק ואיזמרלדה דיברה. היא דיברה על משפחה יהודית בפולניה שהיגרה לגרמניה בשנות-העשרים ונכלאה במחנה-ריכוז בעלות היטלר לשלטון, לאחר שהצליחו ההורים למלט את בתם-יחידתם אל קרובים בצרפת. ובבוא הגרמנים לצרפת נמסרה הבת למנזר קתולי וגדלה שם עד שבא אחד מניצוליה-שואה, סיפר לה על מות הוריה והוציאה מן המנזר. הוא נשא אותה לאשה והסיעה לארץ-ישראל. לא הוציאו יחד את שנתם והאיש נפל למשכב ולא קם עוד מחליו.

ולאחר-מכן נמצא אהרן יושב בחדר אחד שבדירה בת מספר חדרים, שפל אחד מהם מושפר ליחיד או למשפחה. ובחדר מקרר קטן וכירת-גז חלי מים ושתי מיטות (האחת נמוכה וצרה והאחרת גבוהה ורחבה) וכורסת-נכים ושולחן מרובע-חצי מטר על חצי מטר—ושלושה שרפרפים קלועים יארוך-בגדים, שכמה ספרי-כיס סדורים עליו טורים-טורים, ומעל לכל מחנק וצפיפות וריח של תרופות—וגם פסנתר.

בחוף היה לילה, ואיזמרלדה ניגנה נוקטורן של שופן. ובעיצומו של הנוקטורן נתחזור לפתע לתורן שהוא מבטל את זמנו ומזניח את מחקרו על משה.

קם ממקומו ופסע אל הדלת על בהונות רגליו. פתאום נצמדו אל פיו שתי שפתיים דקות, קשות, חמות, ושיניים ננעצו בשפתיו עד נשיכה.

ואיזמרלדה, לאחר שחזרה אליה נשימתה, אמרה:

"הפעם נישקתיך, מר תורן".

ד

אל: המנהל הכללי

מאת: המנהל האדמיניסטרטיבי, אגף התצעות.

הנדון: נישואים.

ביום 26 בינואר שנה זו נשאתי לאשה את הגברת איזמרלדה גרבינסקי העובדת במדור התיכנון של אגף זה.

בקשר לכך הריני מפנה את תשומת-לבך לסעיף 13.325 של תקנון שירות המדינה האומר:

נוצרת קירבה משפחתית בין שני עובדים שכתוצאה ממנה אסור המשך העסקת שניהם ביחידתם או במשרדם, יש להעביר את אחד העובדים למשרה אחרת באופן שלא תהיה עוד אסורה העסקת שניהם בגלל קירבת המשפחה ביניהם. אם אין העברה זו אפשרית, יפנה האחראי במכתב אל נציבות השירות, יתאר בו את הנסיבות ויפרט את ההצעות בנידון לשם קבלת הוראות ממנה להמשך הטייפול במקרה. נציבות השירות רשאית אף להתיר את המשך העסקתם של העובדים הנדונים במשרותיהם הנוכחיות.

ה

הנציבות התירה לאגף-התצעות את המשך העסקתם של אהרן ואיזמרלדה במשרותיהם הנוכחיות משום שהתברר, כפי הנראה, כי העברתם אינה אפשרית. לעומת זאת התברר כי אפשרית העברה אחרת: תורן עקר מדירתו של הסתת אל חדרה של איזמרלדה.

רהיטים וכלים משלו לא היו לו. מלבושיו לא מילאו אפילו מזוודה אחת. מזוודה זו וכמה ארגזי ספרים הובאו אל חדרה של איזמרלדה. המזוודה הוחבאה מתחת למיטה הגבוהה, שמעתה ישן עליה תורן. הספרים סודרו על הפסנתר בשלושה טורים. פרט לכך לא השתנה בחדר מאומה, והכל נשאר כשהיה: הפסנתר והמקרר, כירת הגז ודלי המים, ואפילו כורסת-הנכים ומשום-מה גם ריח התרופות, אף שתורן השתמש בתרופות שאינן נותנות ריח ואיזמרלדה לא השתמשה בתרופות כלי-עיקר.

וכשם שבחדרה של איזמרלדה לא חלו שינויים כבירים כך לא נשתנה הרבה אף בחייו של אהרן. פרט לכמה דברים קלי-ערך כגון זה שעם אלעזר הסתת היה אהרן מרבה שיחה ואלו עם איזמרלדה היה ממעט בדיבור. שניהם טרודים היו ולא היתה שעתם פנויה לדיבורים.

עד לשעה שלש שהו במשרד. בשוכם היתה איזמרלדה מבשלת ארוחת-צהריים ואהרן מסדר את החדר. אחרי הארוחה היה אהרן שוב לפוש ואיזמרלדה מדיחה את הכלים. לאחר-מכן היתה איזמרלדה שוכבת לפוש ואהרן מתרגם את המאמר על תורות עכ"ם. אחר-כך היה מרתיה קפה ומזמין את איזמרלדה לקחת חלק בשתייתו. תוך כדי שתיית הקפה היה אהרן מעיין בעתון או בספר ואיזמרלדה מחרישה. מדי-פעם היה אהרן מנתק עצמו מן הספר ושולח חיוך לעברה. לאחר הקפה היתה איז-

מרלדה מדיחה את הכלים ואהרן פוסע על בהונות רגליו בפרוודור בדרכו אל המטבח המשותף (בדירה התגוררו עוד שלושה דיירים נוסף על משפחת תורן ובעלת הדירה), כדי למלא את הדלי מים.

הברזים היו מקולקלים ומילוי הדלי גזל זמן רב. כל אותה עת היתה שהות בידו של תורן להרהר במחקרו על משה. מרגע זה ועד לשעה מאוחרת בלילה שוב לא הדיר עצמו מעבודתו זו; היה שוקד עליה ואינו מרפה כדי לסיימה למועד שקבע הפרופיסור.

כל אותן שעות היתה איזמרלדה מקדישה לעיסוקיה שלה: קונה קניות ומתקינה פת־ערבית (על־הרוב בצורת כריכים וכוס תה, שהוגשו לו תוך כדי עבודתו כדי שלא לבטלו ממלאכתו החשובה), קוראת בספרים צרפתיים, תופרת, משהצת, מחד שבת חישובים בפנסקה הקטן, ופורטת נוקטורניום של שופן על הפסנתר.

היתה אפוא עבודתו של תורן מוכנה למועד הנקוב, אלא שערב היום בו עתיד היה אהרן לקרוא באוני הפרופיסור סח לה אהרן לאיזמרלדה שהעבודה טעונה ליטוש אחרון ולצורך כך עליו לנסוע לספריה הלאומית. אותה שעה היתה איזמרלדה רכ־נה מעל לקערת המים ומדיחה את הפלים מסעזדת־הצהריים.

"מתי תחזור?" שאלה בלי הסב את ראשה.

"אינני יודע. על־כל־פנים לא לפני שייסגר אולם־הקריאה".

קינחה איזמרלדה את ידיה במגבת וקרבה אל אהרן. פתאום פנתה לו גב, נטלו את כף־ידו בידה והצמידה את אצבעותיו אל פניה. היתה מניעה את ידה ומגששת באצבעותיו של תורן על חטמה ועל מצחה, על שפתיה ועל שערותיה, על לחיה ועל עיניה, משל עיור היה תורן ולא יכול להכירה אלא בחושה־מישוש בלבד.

נישקה תורן על מפרקתה—ריח "אמה להדחת כלים נדף ממנה—לחץ ידה והלך.

בספריה נתקל בברוריה גפן.

"שלום, ברוריה".

"שלום".

"מה שלום אבא?"

"מתגעגע אליך".

"ומה שלום נחום?"

נחום היה בעלה של ברוריה.

"הוא בחוץ־לארץ. ואשתך?"

"בבית".

"אתה נראה צעיר הרבה יותר משנראית לפני עשר שנים".

ניסה לזכור איך נראתה ברוריה לפני עשר שנים ולא יכול. זכר רק את קימור

ירכה החשוף, את עיניה ואת קולה, ואף אלה מלפני כחמש־עשרה—עשרים שנה.

ישב אהרן ליד שולחן באולם־הקריאה וברוריה ישבה מולו ליד אותו שולחן.

סמוך לשעת הסגירה החל האולם מתרוקן. העובדים אספו את הספרים.

נתברר שברוריה רכשה לה מכונית. משנכנסו לתוכה שאלה: "אכלת?"

השיב לה: "לא".
 "תאכל אצלי. יש לי בקבוק של ויסקי סקוטי".
 בשעת הארוחה אמרה לו:
 "כתבתי שיר בשבילך".
 "את כותבת שירים? מעולם לא ידעתי".
 "הערב תדע".
 נטלה את תיקה והוציאה מתוכו כמה פיסות נייר מקומטות.
 "הטה אוזן!"
 אהרן הטה אוזן.

ח מ ש

בראשית

כשעוד טרם יולד האדם לעמל
 לא היו לא דברים ולא אומר
 ואם כך המישגל בין האל לחלל—
 הגורם את הולדת החומר.

שמות

הגורם את הולדת החומר
 הוא ענין למחקר פילוסופי
 מה שאין כן תינוק בעל אופי
 אשר צף לו בנחת ושופי
 בתיבה עשויה מגומא.

ויקרא

בתיבה עשויה מגומא
 לפנות בוקר חודר הטל.
 על החוף יש סוף ודומן.
 ועשן מיתמר אל־על,
 כקרבן התינוק נפסל.

במדבר

כקרבן התינוק נפסל,
 כמקריב לא ידע אנטומיה.
 בים־סוף נצחון נחל,
 חיל פרעה בים נפל,
 במדבר הוא עמד כתומר.

דברים או משנה־תורה
 כשעוד טרם יולד האדם לעמל,
 הגורם את הולדת החומר,
 בתיבה עשויה מגומא
 כקרבן התינוק נפסל.
 במדבר הוא עמד כתומר.

שאל תורן:

"כלילת-תפלות זה כתבת הערב כאשר ישבת מולי בספריה?"
"כן".

הרים תורן את כוסית הוויסקי.

"לחיי משפחת גפן הפורה והמפורה".

וכעבור שעה אחת ראה אהרן בפעם השניה את חמוקי ירכה של ברוריה. חרש־חרש, כגנב בלילה, פתח אהרן את דלת הדירה מרובת הדיירים. חלץ נעליו ובגרביו הגיע אל חדרו. לחץ על כף־המנעול, הדלת לא נפתחה. בדרך־כלל לא היו בני הזוג תורן נוהגים לנעול את דלתם חדרם. הפעם, כפי הנראה, החליטה איזמרלדה לנעלה לפי ששכבה לישון לבדה. פישפש אהרן בכיסו ומצא את המפתח. נכנס לחדר והעלה אור. איזמרלדה ישנה שינה עמוקה, שנת־צדיקים. הנקל היה לנחש מה גרם אותה שינה עמוקה: על השולחן עמדה כוס מלאה מים עד מחציתה ולידה נחה שפופרת ריקה מגלולות־שינה—פרודורמול. שפופרת הגלולות היתה של אהרן. בדרך־כלל היה אהרן מסתייע בגלולות ואיזמרלדה לא נזקקה להן. הלילה הזה נשתנה מכל הלילות: איזמרלדה בלעה גלולות־שינה והוא צנח על מיטתו לבוש בגדי־יומו ונרדם.

רק בבוקר נתן את דעתו עוד על פרט אחד שבו נשתנה הלילה הזה: בדרך־כלל היה אהרן ישן על מיטת בעלה המנוח—זו המיטה הרחבה והגבוהה—ואיזמרלדה ישנה במיטתה הצרה והנמוכה, ואילו לילה ישנה היא במיטת בעלה המנוח, שהיה מרותק אליה שלש־עשרה שנה, והוא ישן במיטתה שלה.

כשהתעורר עדיין היתה איזמרלדה שקועה בשנתה. הוא בישל קפה, מזג כוס אחת גם לה, והתקין כריך. הניח את הקפה ואת הכריך על השרפרף וקירב את השרפרף אל מיטתו.

מחנות־המכולת הסמוכה לביתם טילפן למשרד:
"מלכה?"

"שלום, מר תורן".

"אני הולך לאוניברסיטה. למסור את עבודת־הגמר שלי לפרופיסור. לא אבוא לפני שתיים־עשרה. גם איזמרלדה לא תבוא היום. אמרי לאסתר שתנפה לה יום־חופשה".

"בסדר. בהצלחה, מר תורן".

"תודה".

שעתיים רצופות קרא תורן באזני הפרופיסור קטעים מעבודתו על משה כמנהיג. הפרופיסור התפעל ממנו והעניק לו ציון מעולה. מלבד זאת הבטיח לתורן שעבודתו תימסר לתרגום ותודפס בארצות־הברית.

עד שקרא תורן קטעים מעבודתו נתקשרו ענניב בשמיים וירד גשם שוטף. הפרופיסור הציג לו להסיעו במכוניתו.

"למשרד?" שאל.

ידוע ידע הפרופיסור כי אהרן תורן הוא המנהל האדמיניסטרטיבי של אגף־התצודות.

אהרן הציץ בשעונו. השעה היתה אחת-עשרה ועשר דקות.
 "האם תהיה זו חוצפה אם אבקשך להתעכב בדרך רגע על-יד ביתי?"
 "רגע הוא זמן בלתי-מוגדר. חמש דקות—אני מוכן".
 "ארבע דקות".

מגבי הזכויות לא יכלו להבהיר את שמשות המכונית במאבקם עם המבול שניתך
 ארצה. הפרופיסור קילל באנגלית ושף בידו האחת את השמשות בעוד השניה מח-
 זיקה בהגה.

"ארבע דקות", צעק בעקבותיו של תורן כשיצא הלז מן המכונית ורץ במדרגות אל
 חדרו.

איזמרלדה עדיין ישנה, צנופה, מכורבלת בשמיכה. מאמש לא נשתנתה תנוחתה
 אף-כהוא-זה. גם הקפה והפריך היו מונחים כשהיו.

קרב אהרן אל המיטה ונגע בכתפה. גוש עגלגל התגלגל מן המיטה ונח לרגליו
 ככדורגל.

מן החלון בקעו צלילי צופר עצבניים שפילחו את משק מי-הגשם.
 ארבע הדקות עברו.

אהרן לא מש ממקומו.

הפרופיסור למינהל לא אמר נואש.

היה צופרו דומה לנגינתו של סולן ומי הגשם דמו לתזמורת רבת-עצמה אך מאופקת.